
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

הדת והשלום - כיצד מיישבים ביניהם בחינוך היהודי - 63944

תאריך עדכון אחרון 13-07-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך - חינוך יהודי

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): דר אליק אייזקס

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: alikisaacs@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: יום רביעי, 12.30 - 13.30 בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בקורס הזה אנחנו נלמד את יסודותיו הרעיוניים של מושג השלום כפי שהתפתח במשנתו המדינית של עמנואל קאנט והתגלגל בהגות הפוליטית המערבית. מכאן נבחן את ההסתייגויות מהנחות היסוד של קאנט שעלו בביקורת על תרבות המערב שצמחה בארופה ובארה"ב בין המלחמות ובמיוחד לאחר מלחמת עולם השנייה. לאחר הדיון הזה נבקש לצלול לתוך המקורות היהודיים הקלאסיים (המקרא והספרות הרבנית) על מנת לחשוף את מושג השלום המשתקף בתוכם. בין היתר נשתדל לעמוד על מרכזיותו של השלום במקורות היהודיים במובנו המיוחד והשונה בתכלית מזה המוכר לנו בשיח הליברלי המערבי. בחלק האחרון של הקורס ניישם את המתח בין שני המושגים של שלום – המערבי והיהודי – בניתוח הציונות והציונות הדתית ונציע מודליים רעיוניים להתמודדות עם האתגר של חינוך יהודי לשלום. נשאל מהם היתרונות שגישה יהודית לשלום מציעה לחינוך? כיצד גישה זו יכולה לסייע ביישוב המתח בין גורמים דתיים לחילוניים המבקשים לשלום על פי השקפתם.

מטרות הקורס:

להתמודד עם האתגר החינוכי של חינוך יהודי לשלום בהקשר שבו קיימת מחלוקת חריפה לגבי משמעות הערך.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לבנות תכנית לימודים וללמד את נושא השלום מתוך ראייה יהודית עמוקה עם מודעות להגות המערבית.

דרישות נוכחות (%) :

90%

שיטת ההוראה בקורס: קריאה ודיון בטקסטים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. תיאוריה ופילוסופיה בחינוך לשלום
2. מהו "שלום" בתרבות המערבית?
3. הביקורת על הנחות היסוד של "השלום הנצחי"
4. השלום במקרא
5. השלום בספרות הרבנית
6. השלום והציונות
7. מסקנות מעשיות לגבי החינוך לשלום בישראל היום

חומר חובה לקריאה:

1.

מבוא

א. הצגת חובות הקורס

ב. היכרות עם חברי הכיתה

ג. הצגת המתח בין תפיסות דתיות לחילוניות בחינוך לשלום

- גוטהולד אפרים לסינג - משל שלוש הטבעות בתוך נתן החכם - קטעים נבחרים

2-3

הדת והשלום על בסיס הנחת היסוד של הדת הטרנסדנטית בנצרות.

א. דיון במאמרו של טיילור

ב. דיון במאמרו של קבאנו

Charles Taylor, A Catholic Modernity?: Charles Taylor's Marianist Award Lecture, with responses by William Shea, Rosemary Luling, Haughton, George Marsden and Jean Bethke Elshtain Oxford University Press (1999)

Cavanaugh William T (2009) "The Wars of Religion and the Rise of National State" in John Milbank and Simon Oliver (eds.) The Radical Orthodox Reader, Routledge, London and New York

4-5

תפיסת שלום יהודית נבואית והצגת הקשר בין דת אימננטית לשלום ביהדות.

א. סיפור מגדל בבל

ב. עקידת יצחק

ג. נבואות השלום של ישעיהו

חובה:

ז' דרידה נפתולי בבל. (תרגום מצרפתית, מבוא וביאור: מ' בן נפתלי). תל אביב: רסלינג. (2002).

מתת מוות. (תרגום מצרפתית: מ' בן נפתלי. עריכה מדעית: א' שיינפלד). תל אביב: רסלינג. (תשס"ח)

Heschel, Abraham Joshua. The Prophets. New York and London: Harper Collins

Perennial Classics, 2001 [1962].

6-8

המתח בין דת אימננטית (אנטי-פוליטית) לדת טרנסדנטית (פוליטית) בהבנת הספרות הרבנית והצגת

תפיסת השלום האימננטית-אנטי-פוליטית של חז"ל

א. מחלוקת כשלום

ב. חוק כאחדות הפכים

ג. הערמה מפני דרכי שלום

חובה: מקורות ראשוניים יחולקו בכיתה

Menachem Fisch, Rational Rabbis: Science and Talmudic Culture, Indiana University Press 1997

שגיא, א' (1996). אלו ואלו - משמעותו של השיח ההלכתי: עיון בספרות ישראל. תל אביב: הקיבוץ

המאוחד.

רשות:

הלברטל, מ' (1997). מהפכות פרשניות בהתהוות: ערכים כשקולים פרשניים במדרשי הלכה. ירושלים:

מאגנס.

דסברג, א' (תשמ"ב). הערמה בדיני תורה ובתקנות חז"ל. שנה בשנה, 215-218.
השל, א' י' (תשכ"ב-תשכ"ה). תורה מן השמים באספקלריה של הדורות. לונדון: שונצין.
זילברג, מ' (תשכ"ד). כך דרכו של תלמוד. ירושלים: האוניברסיטה העברית.
קוסמן, א' (2002). מסכת גברים: רב והקצב ועוד סיפורים. ירושלים: כתר.
שילה, ש' (תשמא). הערמה בתלמוד. שנתון המשפט העברי, ח, 225-272.

9-10

נסיונות יהודיים להגדיר את הציונות כתנועת שלום על בסיס הנחות אימננטיות

א. שמואל אהרון תמרת

ב. רב יהודה אשלג

ג. רב קוק

ד. מרטין בובר

חובה:

אהרון שמואל תמרת, כנסת ישראל ומלחמות הגויים, ורשה תר"פ

רב יהודה אשלג קונטרס השלום תל אביב 1933

קוק, א' קטעים נבחרים מאורות ומאורות הקודש ומעולת ראייה ירושים מוסד הרב קוק 1963

עקיבא סימון, על דרכו הפוליטית ותפיסתו הלאומית של בובר בתוך: יעדים, צמתים, נתיבים הגותו של,

1985. מרדכי מ. בובר

רשות:

גרשום שלום, "במאי קמיפלגי" בתוך: עוד דבר עם עובד 1989

בובר מ, אני ואתה בסוד שיח: על האדם ועמידתו נוכח ההווה ירושלים (תשד"מ)

11.

נסיונות לפתח מצע לשלום על בסיס הנחות יסוד יהודיות

חובה:

אליק אייזקס השלום הנבואי פרק 8: החינוך לשלום

. Avinoam Rosenak and Alick Isaacs, "Peace Secularism and Religion" in Yigal Levin and Amnon Shapira (eds.), War and Peace in the Jewish Tradition, Routledge (2012)

12.

הצגות של של סטודנטים

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 0 %

הגשת עבודה 60 %

הגשת תרגילים 40 %

הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: